

POLİSLERİN SPOR MÜSABAKALARINDAKİ SALDIRGAN SEYİRCİYE MÜDAHALEDE KENDİ TARAFTARLIĞININ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Atilla PULUR

Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ankara/TÜRKİYE

İlter KAYNAK

Polis Akademisi, Ankara/TÜRKİYE

Serdar ORHAN

Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara/TÜRKİYE

Geliş Tarihi:10.11.2004

Yayına Kabul Tarihi: 08.12.2004

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; spor müsabakalarında görev alan polislerin takım tutma eğilimlerinin saldırgan seyirciye müdahalede görevlerine etkisini belirlemektir.

Araştırma örneklemini Ankara, İstanbul, İzmir, Trabzon ve Antalya illerinde görev yapan Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü personelinden 609 polis oluşturmuştur. Araştırmada 13 sorudan oluşan anket uygulanmış, verilerin analizinde SPSS İstatistik Değerlendirme Paket Programının 11,0 versiyonuyla X^2 (Chi-square-Ki-Kare) testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılığın kabulü için 0,05 (p) seviyesi esas alınmıştır. Örneklem grubunu oluşturan polis memurlarının; %73,7'si 24-28 yaş arası, %95,2'si erkek, %60,7'si 1-2 yıllık mesleki tecrübeye sahip ve %82,5'i bir takım tutmaktadır.

Araştırma sonucunda, polis memurlarının % 58,0'i aktif olarak sporla ilgilenirken, % 98,0 oranında futbol branşının seyircisini saldırgan olarak görmekte ve % 54,4'ü seyircilerin maçlara deşarj olmak amacıyla gittiğini düşünmektedirler. Polis memurlarının % 87,3'ü spor müsabakalarında gereğinden çok zaman önce görev aldıklarını ve büyük oranda spor müsabakalarında görev almayı tercih etmediklerini belirtmişlerdir. % 65,6'sı seyircileri saldırganlığa yönelten sebep olarak; basın, kulüp yöneticileri, hakemler, karşı takım seyircisi, oyuncu hataları, teknik adamlar ve amigo unsurlarının hepsini ayırt etmeden gösterirken, % 91,3'ü daha önceden tespit edilen aşırı saldırgan ve taşkınlık yapan seyircilerin maçlara alınmaması gerektiğini belirtmiştir. Polis memurlarının; tuttukları takımın yenilmesini normal karşılamalarında takım tutma eğilimlerinin ve sporla ilgilenme düzeylerinin etkili olduğu saptandı ($p<0,05$). Takım tutma eğilimlerinin; spor görevlerinde görevli olmayı tercih etmede, milli maç veya milli maç niteliğindeki maçlarda seyircinin taşkınlığına hoşgörülü ve ayrıcalıklı davranmada ve seyircilerin kamu malına zarar vermeleri durumunda kuvvet kullanmalarında etkili olduğu ($p<0,05$); taraftarı oldukları takımın maçlarında görev aldıklarında seyircinin taşkınlığına hoşgörülü ve ayrıcalıklı davranmada ve spor müsabakalarında spor polisi gibi ayrı bir birim oluşturulması düşüncelerinde etkisinin olmadığı tespit edildi ($p>0,05$).

Bulgular ışığında, polis memurlarının görevlerini yerine getirirken profesyonelce bir davranış içerisinde bulunarak lig maçlarında taraftar kimliklerini arka plana attıkları, milli maçlarda milli duyguların da etkisiyle seyirciye daha hoşgörülü yaklaştıkları, seyircinin saldırgan ve zarar verici davranışlarında asayiş ve güvenliğin sağlanması ve kamu malının korunması için kuvvet kullanmaktan kaçınmadıkları ve spora katılımlarının büyük oranda eğlence, boş zaman değerlendirme ve sağlık amaçlı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Taraftarlık, fanatik, polis

THE INVESTIGATION OF THE EFFECT OF SUPPORTIVE ATTITUDES OF POLICE ON THEIR INTERFERING BEHAVIORS TOWARDS AGGRESSIVE SPECTATORS IN SPORTS COMPETITIONS

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the effect of being in a favour of a team of polices who are on duty in sports competition.

Sample of the study is 609 policemen from Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü in Ankara, İstanbul, İzmir, Trabzon and Antalya. A questionnaire including 13 questions and X^2 (Chi-square-Ki-Kare) test of SPSS Statistical Evaluation Software version 11.0 is applied in the study. For statistical acceptance level of 0.05 (p) is accepted.

As a result of the study it is observed that 58.0% of policemen are actively interested in sports, 98.0% evaluate supporters as aggressive and thinks that 54.4% of supporters go to matches aiming to de-charge. 87.3% of policemen think that they start the duty very early and high portion of them do not want to take an assignment on matches. 65.6 % of them think that press, sports club management, referees, competitor's supporters, sportsmen mistakes, technical men and cheerleader are reasons for supporters' aggressiveness. 91.3% of them thinks that, supporters whose aggressiveness are determined before should be forbidden to enter the matches. Policemen's tendencies to support a team and degree of interest in sport are effective in toleration to their supported team's lost in a match ($p<0.05$). There is a significant relationship ($p<0.05$) between being in a favour of a team of policemen and their willingness to take assignments in matches, tolerating supporters in national matches and using force in case of supporters violation to public commodity. It is found that there is not a significant relationship ($p>0.05$) between taking an assignment in their favourite team' matches and their privileged behaviour to supporters and their ideas about setting up a different department like sports police.

According to findings, it can be said that policemen leave behind of their supporter identities in a professional mood when the are on duty, they behave more tolerable in national matches by the effect of their national feelings, in violent behaviours of supporters they do not keep away from use violence in order to obtain public order and security. It can be said that their high portion of the aim of being part in sport is entertainment, recreation and health.

Key words: *Supporter, fanatic, police*

GİRİŞ VE AMAÇ

Spor oyunla yarışmayı birleştiren, bedensel yetenekleri daha fazla olduğu için kazananları ödüllendiren, üst düzey oyun, mücadele ve ağır kas çalışması gerektirdiği için sürekli yoğun çabayı zorunlu kılan bir uğraştır. Sporda amaç; zevk, boş zaman değerlendirmek ve üstünlüğü kabul ettirmek olduğu kadar, günümüzde para kazanmak ve geçimini sağlamak olmuştur. İnsan başarıma güdüsüne sahip bir varlıktır. Çevresine, doğaya kısaca dünyaya hükmetmek insanın özünde varolan

bir güdüdür. Eğer bu güdü doğru yöne kanalize edilmezse şiddet ve saldırganlık ortaya çıkar (Pulur, 2001:18).

İnsanlık tarihinde spor ve oyun kadar rekabete dayanan bir başka egemenlik anlayışı bulmak güçtür. Çocukların "ce", olimpiyatlarda alınan madalyaların uluslararası devletlere, ırklara, kültürlere sağladığı onura kadar her şey kazanan ve kaybedeni belirlemektedir. Törenselleşmiş de, gösterimlik de olsa spor kaynaklı, şiddete gebe egemenlikler ve yenilgiler bu noktada vardır (Ayan, 1999:69).

Ülkemizde klüplerin maç başına gelirlerinin %40'nın taraftarların bilet ücretlerinden sağlandığı göz önüne alındığında; taraftarlığın vardığı boyutlar, taraftarlığın arkasında yatan ve onu besleyen sosyo-ekonomik etmenler itibarı ile Türkiye'de özellikle son yıllarda dikkat çeken ve izlenmesi gereken vakıa haline gelmiştir (Saltık, 2002).

Anayasada, vatandaşlara sosyal ve ekonomik haklarından olan spor yapma ve izleme hakkı verilirken sporun kitlelere yayılması teşvik edilmiştir. İşte bu hakkın kullanılmasında seyircilerin güvenliklerinin sağlanmasında güvenlik kuvvetleri kullanılmaktadır (Şafak, 1998 :56). Bir hizmet dalının profesyonelce yapılıyor olmasının getirmiş olduğu olumlu durumun yanında sorumlulukları da bulunmaktadır. Poliste profesyonellik denildiğinde uygulamalarında tarafsızlık, görev yaparken vatandaş tahrir etmemek veya vatandaşın tahrirlerine kapılmamak gibi unsurlar sayılabilir (Cerrah ve diğerleri, 1998: 6).

Güven (emniyet), bir güzel benzetme ile 'yakalanabilecek en ürkek kuş olup, bir kere uçarsa, bir daha yakalanmaz' şeklinde tanımlanmaktadır. Güvenlik kuvvetlerinin spor müsabakalarındaki tutumu; yukarıda belirtilen nedenin yanı sıra polisin hareket, tedbir ve tepkilerini müsabakadaki seyirci taşkınlıklarının seyirdeki rolü yönüyle de önemlidir. Özellikle Türkiye'deki futbol stadyumlarındaki saldırgan davranışların ve bunun verdiği zararların en aza indirgenmesi çalışmalarına polisin getireceği katkıları, polisin halkın güven, destek ve sempatisini toplamasındaki başarısı gibi bir çok açıdan son derece önemlidir (Fındıklı, 2000:14).

Bu çalışmanın amacı; spor müsabakalarında görev alan polislerin saldırgan seyirciye müdahalede takım tutma eğilimlerinin görevlerine etkisini belirlemektir.

Taraftarlık

Taraftarlık; yani bir şeyden, bir görüşten, düşünceden yada birinden yana olma, ondan yana saf tutma (Saltık, 2002). Taraftar, yağmurda, çamurda, karda, fırtınada takımını desteklemek için gelen, bilet kuyruklarında bekleyen; maç saatine kadar tribünlerde üşüyen, bağırarak, ağlayan, sevinen, kızan, şarkı söyleyen, hoplayan, zıplayan, kısacası maçın bir başka gerçekliğidir. Tek istediği takımının gol atması, maçta yenik düşmemesi. O tuttuğu takımla bütünleşmiştir: Sevinci, üzüntüsü, kaygısı, mutluluğu takımı ve takımının başarısıdır. Takımı başarılı olduğunda o başarılı olmuştur, takımı yenik düştüğünde o yıkılmıştır (Erdemli, 1999). Bu olgu pek çok sosyo-kültürel yönü ile ülke insanının karakteristik yapısına son derece uygun bir davranış şeklinin sonucu oluşan bir gerçektir (Saltık, 2002).

Kişi, hatta toplum ünlü bir takımla veya sporcuyla özdeşleşmektedir. Tuttuğu takımın veya sporcunun başarısıyla sevinmekte, yenilince veya kaybedince üzülmemektedir. Özdeşleşme, kişinin bir başkasının davranış sistemini derunî bir şekilde içinden benimseyip kendisine mal etmesinin yanı sıra, özümlediği bir örneğe göre, kendi ruh, düşünce ve davranış yapısını yeniden organize etmesidir (Güven ve Ayan, 1998: 47).

Tuttukları takımlar için; "ölmeye geldik ölmeye" diye söyleyen insanların, tuttukları takım uğruna ölmeyi göze almaları, anlamsız bir davranış değildir. Takımlarıyla

özdeşleşen bu kişilerin, takımlarına karşı bir sevgi bağları vardır. "Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için" felsefesi içerisinde takımları ve taraftarlarıyla özdeşleşmekte ve bütünleşmektedirler. Bazen bunu aşırıya götüren fanatik gruplar, kendi seyircisini de takımları için tezahüratta bulunmadıkları zaman dövmeaktedirler (Güven ve Ayan, 1998: 49).

TV ekranlarında kulüp yöneticilerinin tahrik edici konuşmaları, stadyumlarda ise içinde futbolcu ve hakemlerin özel hayatlarına kadar uzanan küfürlü tezahüratlar, bu safların daha da keskinleşmesi sürecini hızlandırmıştır. Yıllardan beri ekonomik sıkıntılarla boğuşmaktan yorgun düşmüş ülke insanının teselliye tribünlerde arar bir şekilde stadyumları doldurması, koro halinde hakemlere ve rakip takıma yapılan küfürler birer toplu deşarj örneği olarak karşımıza çıkmaktadır (Saltık, 2002).

Dünya'da, özellikle de Avrupa'da son derece sevilen bir spor dalı olan futbol, tribünleri dolduran seyircilerden bir bölümüne hakim olmakta oldukça zorlanmaktadır. Fair Play bu amaçla ortaya atılmış ve son derece de yararlı bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak tüm iyi niyetli çabalara rağmen sporda özellikle de futbolda hala dünyanın her yerinde şiddet ve holiganizm kontrol altına alınamamıştır (Saltık, 2002).

Strateji-Mori'nin 2000 ve 2001 Mayıs aylarında Türk insanının spora ve özellikle de futbola olan bu ilgisinin analiz edilmesine yardımcı olması amacı ile yaptığı "Türkiye'de Taraftarlık Eğilimleri Araştırması" verilerine göre; "maçta kavgaya karıştınız mı?" sorusuna "evet" diyenler %4' iken, "maçta nadiren de olsa

küfürlü tezahüratta bulunurum" diyenlerin oranı %16'ya çıkmaktadır (Saltık, 2002).

Spor ve Saldırganlık

Spora klasik yaklaşımda; saldırganlık kuramcıları hem aktif, hem de pasif sporu (spor seyircisi) saldırganlık dürtüsü ve etkinliklerini törpüleme yada insanı dengelemede göz ardı edilmeyecek bir araç olarak tanımlamaktadırlar (Talimciler, 1998 :21).

Futbolda şiddet söz konusu olduğunda, öncelikle seyirci saldırganlığı akla gelmekte ve çeşitli psikolojik gerçeklere dayandırılmaya çalışılmaktadır (Özmaden ve Yıldırım, 2003:191). Bu amaçla kitlesel şiddet gösterilerinde seyircilerin gerçekten bir neden mi, yoksa sonuç mu olduğuna yönelik olarak çalışmada seyirci saldırganlığına güvenlik güçleri perspektifinden bakılacaktır.

Saldırganlık: Şiddet ve saldırganlık canlı ve cansız varlıklara zarar vermeyi amaçlayan bir davranış türüdür (Gültekin ve diğerleri, 2000:751). Genel olarak saldırganlık iki türde kendini gösterebilir. Birincisi araçsal saldırganlık, ikincisi de araçsız saldırganlıktır (Tiryaki, 2000:148).

Saldırganlık, canlı bir varlığa zarar verme veya incitme amacıyla yönetilen, canlının da böyle bir işlemde kaçındığı davranış şeklidir. Davranışın mutlaka fiziksel olması zorunlu değildir. Sözel veya psikolojik olarak da zarar verme amacı güden her davranış saldırganlık olarak nitelendirilir. Dolayısıyla spor sahalarında işittiğimiz koro veya solo küfürler saldırganlık olarak değerlendirilir. Ancak statlarda görülen, koltukları kırma, duvarları yıkma gibi cansız varlıklara yönelen davranışları göz önüne aldığımızda bu tanımdan başka tanımların varlığı da gözlenmektedir

(Tiryaki, 2000 :149).

Daha çok futbol maçlarında fanatik, holigan ve holiganizm kavramları gündeme gelmektedir. Fanatik; tutmuş olduğu takıma her ne olursa olsun bağlanan ve takımının kazanması için her yolu meşru gören kişidir. Holigan için ise; takımının kazanmasından çok kavga etmek ve kırıp dökme önemlidir (Fişek, 1997:23).

Futboldaki şiddetin en önemli kaynağı “iyi takım- kötü sonuç” çelişkisidir. Bireyin benlik tanımında takım sembollerinin yeri arttıkça bu çelişki büyüyecektir. Çelişkinin büyümesi baskıyı artıracığından birey, bu çelişkiyi çözebilmek için uygun yüklem kaynaklarına yönelecektir (Cengiz, 2004:66).

Bu nedenle futbolda şiddet; kişinin, bilinçli ve kasıtlı bir şekilde sosyal çevresine psikolojik veya fiziki olarak zarar vermeye yönelik bir davranışta ise, kişide, saldırı davranışı göstermeye yönelik olan ve nispeten süreklilik özelliği taşıyan bir eğilimi anlatır. Gole giden rakibe yapılan faulü de, her defasında saldırı olarak nitelendirmek doğru olmaz. Hiçbir müdahale bulunmadan rakibin kazanmasına fırsat vermek, spordaki rekabet şartları altında, rakibin kendi amacına ulaşmasını engelleyen ve kurallar içerisinde kalan davranışları, saldırganlıktan ayırmak gerekir (Cengiz, 2004:66).

Günümüz futbolunda insanların, hayatın her alanında olduğu gibi, kazanma ve kaybetme mantığı içerisinde yetiştirilmeleri, futbolda; “kazanmanın her şey olduğu” ve “kazanmak için her yolun geçerli olduğu” anlayışını hakim kılmaktadır (Cengiz, 2004:67).

Başarıyı hedefleyen takımlarda, başarısızlık anında meydana gelen hayal kırıklığı, kaygı ve stress taraftarlar ve sporcuların centilmenlik dışı eğilimlerini de artırmaktadır. Taraftarların sporcuları şiddete davet eden tezahüratları ile sporcuların seyirci psikolojisini doğrudan etkileyen davranışları, saldırgan bir kimliğe bürünmelerine neden olmaktadır. Örneğin; yönetim ve medya tarafından çok başarılı olacağı şekilde koşullandırılan ve başarısız olan takımın taraftarları için her başarısız sonuç inanç kaybı ve düş kırıklığına uğramış bir taraftarın takımına tepkisi kaçınılmaz olacaktır (Cengiz, 2004:99).

Taraftarların ne sebepten saldırgan davranışlarda buldukları konusunda bir görüş, saldırgan davranışların kalabalığın bütünlüğüne bağlı yaratılan avantajın kullanımıyla suçluluk ve sapkınlık duygularının, içte gizlenen mizacın dışa vurulmasıyla kendini gösterdiğini söyler. Bu tür davranışların elimine edilip karşılanması ve yıpratıcı davranışlarla ortaya çıkması için maçlar bir tür fırsat olmaktadır (Özmaden ve Yıldırım, 2003:191).

Bu konuda yapılan çalışmalarda, erkek seyircilerin % 56,3’ünün maça deşarj olmak için (Keskin,1998,58); bir diğer çalışmada da seyircilerin % 43,0’ünün deşarj olmak için, % 20,0’sinin spora olan ilgilerinden % 20,0’sinin de takımlarını desteklemek için gittikleri (Çepe, 1992:63); seyircilerin maçlara % 85,0 oranında kesici-delici alet götördüklerini ve taraf olmaktan çok savaşa ön hazırlık yargısına ulaşabileceği belirtilirken (Gültekin ve diğerleri, 2000 :751); seyircilerin % 83,7’sinin takımını desteklemek için %6,7’sinin ise deşarj olmak için maça gittikleri (Bozdemir, 1998:17); taraftarların %88,0’ inin küfürlü

tezahüratta bulunduğu, küfrün de bir şiddet belirtisi olduğu (Talimciler, 1998:40) belirtilmiştir. Bir başka çalışmada ise, seyircilerin % 76,2'sinin takımlarını desteklemek için, % 18,7'sinin küfürle tezahürat yaptıkları ve %19,4'ünün de bunu bir deşarj yolu gördükleri tespit edilmiştir (Arslan ve Bingöbalı, 1997:15).

Spor Müsabakalarında Güvenlik Önlemleri

Spor yarışmalarındaki önlemleri her ilde Vali veya görevlendireceği Vali Yardımcısının Başkanlığında, Garnizon Komutanlığı, Belediye Başkanlığı, İl Jandarma Komutanlığı, İl Emniyet Müdürlüğü, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü temsilcileri ve gerekli görülecek spor kulüplerinin yetkilileri ile basın kuruluşları başta olmak üzere ihtiyaç duyulacak diğer kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan İl Spor Güvenliği Kurulu belirlemektedir (Spor Müsabakaları Güvenlik Tedbirleri Genelgesi [SMGTG]:1,2).

Bu kurul kararları doğrultusunda önlemlerin planlanması bir İl Emniyet Müdür Yardımcısının başkanlığında; ilgili şube müdürlerinin katılımı ile yapılmaktadır. Bu kurul Spor Müsabakalarında Güvenlik Tedbirleri Genelgesi doğrultusunda tedbirler alır. Güvenlik kuvvetleri bu tedbirleri uygular (SMGTG:4).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın evrenini İl Emniyet Müdürlüklerine bağlı Çevik Kuvvet Şube Müdürlüklerinde görev yapan 14.816 polis amir ve memuru oluşturmaktadır (Emniyet Genel Müdürlüğü [EGM], 2000).

Örnekleme ise Ankara, İstanbul, İzmir, Trabzon ve Antalya İl Emniyet Müdürlükleri Çevik Kuvvet Şubelerinde görev yapan 6.921 personelden basit tesadüfi örneklem metoduyla seçilmiş 609 amir ve memur oluşturmaktadır. Bu illerin seçiminde futbol liglerinde 4 büyük şekilde tabir edilen takımların maçlarının ve milli takım ve uluslararası maçların oynanmaları etkili olmuştur.

Örneklem grubunu oluşturan polis memurlarının; %73,7'si 24-28 yaşları arasında, %95,2'si erkek, %60,7'si 1-2 yıllık mesleki tecrübeye sahip ve % 82,5'i bir takım tutmaktadır.

Anket soruları ilgili alanlarda çalışma yapan uzmanlarca kontrol edilmiş ve 100 kişiye ön test uygulanarak anketin geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmıştır.

Örneklem grubuna 13 sorudan oluşan anket uygulanmış, verilen cevaplardan bazıları cevaplama yöntemine uymadığı için değerlendirmeye alınmamıştır. SPSS İstatistik Değerlendirme Paket Programının 11,0 versiyonuyla X^2 (Chi-square-Ki-Kare) testi karşılaştırılarak uygulanmış ve istatistiksel anlamlılığın kabulü için 0,05 (p) seviyesi esas alınmıştır. Bu işlemler sonucunda elde edilen verilere dayalı tablolar oluşturulmuştur.

3 BULGULAR

Spor müsabakalarında görev alan polislerin saldırgan seyirciye müdahalede takım tutma eğilimlerinin görevlerine etkisini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1: Polis Memurlarının Sporla İlgilenme Düzeyleri

Sporla İlgilenme Düzeyleri	n= Frekans	% Yüzde
İzlemek için maça gidenler	47	7,8
Lisanslı sporcular	21	3,5
Sağlık için spor yapanlar	167	27,8
Eğlence ve boş zaman değerlendirmek için	160	26,7
Sadece TV'den maç izleme	156	26,0
Ailesinde sporcu olanlar	5	8
Sporla ilgilenmeyenler	44	7,3
Toplam	600	100,0

Polis memurlarının %27,8'i sağlık için spor yapmakta, %26,7'si eğlence ve boş zaman geçirmek için spor yapmakta, %26'sı sadece TV'den spor programlarını izlemekte, %7,8'i sadece spor müsabakalarını izlemekte, %7,3'ü sporla

ilgilenmemekte, %3,5'i lisanslı olarak spor yapmakta ve yarışmalara katılmakta, %0,9'unun ise ailesinde spor yapan birey bulunmakta olup sporla ilgilenmektedirler.

Tablo 2: Polis Memurlarının Hangi Spor Branşının Seyircisini Saldırgan Gördükleri Hakkındaki Görüşleri

Branşlar	n (frekans)	% (yüzde)
Futbol	596	98,0
Basketbol	2	0,3
Buz Hokeyi	1	0,2
Voleybol	4	0,7
Ferdi Sporlar	5	0,8
Toplam	608	100,0

Tablo 3: Polis Memurlarının Seyircilerin Maçlara Hangi Amaçla Gittikleri Hakkındaki Görüşleri

Maçlara Gitme Amacı	n (frekans)	% (yüzde)
İzlemek ve desteklemek	240	40,2
Deşarj olmak	325	54,4
Spora olan ilgi	32	5,4
Toplam	597	100,0

Polis memurlarının %98,0'ı futbolun, %0,2'si ise buz hokeyinin seyircisinin daha saldırgan olduğunu belirtmiştir.

seyircilerin maçlara deşarj olmak için gittiklerini, %5,4'ü spora olan ilgilerinden, %40,2'si ise tuttıkları takımı seyretmek ve desteklemek için gittiklerini belirtmişlerdir.

Polis memurlarından %54,4'ü

Tablo 4: Polis Memurlarının Takım Tutup Tutmamasıyla Spor Görevlerinde Görevli Olmayı Tercih Etmeleri Arasındaki İlişki

Takım Tutup Tutmama		Spor Görevlerinde Görevli Olmayı Tercih Etme					Toplam
		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Evet	N=frekans % Yüzde	270 54,5	77 15,6	73 14,7	36 7,3	39 7,9	495 100,0
Hayır	N=frekans % Yüzde	73 69,5	7 6,7	17 16,2	5 4,8	3 2,9	105 100,0
Toplam	N=frekans % Yüzde	343 57,2	84 14,0	90 15,0	41 6,8	42 7,0	600 100,0

X²: 12,329Tablo X²: 9,488

SD: 4

p:0,015

p<0,05

"Spor müsabakalarında görevli olmayı tercih ederim" önermesine polis memurlarından, takım tutanların %54,5'i hiç katılmıyorum, %7,3'ü büyük ölçüde katılıyorum, takım tutmayanların %69,5'i hiç katılmıyorum, %2,9'u tamamen katılıyorum cevabını vermiştir.

Polis memurlarının takım tutup tutmamasıyla spor görevlerinde görevli olmayı tercih etmeleri arasındaki ilişki yapılan X² testinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0,05).

Tablo 5: Polis Memurlarının Spor Müsabakası Görevlerinde Gereğinden Çok Zaman Önce Görev Almaları Hakkındaki Görüşleri

	Gereğinden Çok Zaman Önce Görevlendirilme					Toplam
	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
N=frekans	10	5	19	42	524	600
% Yüzde	1,7	0,8	3,2	7,0	87,3	100,0

Polis memurları "spor müsabakası görevlerinde gereğinden çok zaman önce görev alıyorum" önermesine % 87,3 oranında tamamen katılıyorum, % 0,8

oranında az katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 6: Polis Memurlarının Takım Tutup Tutmamasıyla Spor Müsabakalarında Görevlendirilmek Üzere "Spor Polisi" Gibi Ayrı Bir Birim Oluşturulması Hakkında Düşünceleri Arasındaki İlişki

Takım Tutup Tutmama		Spor Polisi Kurulması					Toplam
		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Evet	N=frekans	182	32	44	54	183	495
	% Yüzde	36,8	6,5	8,9	10,9	37,0	100,0
Hayır	N=frekans	48	6	7	6	38	105
	% Yüzde	45,7	5,7	6,7	5,7	36,2	100,0
Toplam	N=frekans	230	38	61	60	221	600
	% Yüzde	38,3	6,3	8,5	10,0	36,8	100,0

X^2 : 4,741 Tablo X^2 : 9,488 SD: 4 p:0,315 p>0,05

Polis memurları "Spor müsabakalarında görevlendirilmek üzere spor polisi gibi ayrı bir birim oluşturulmalıdır" sorusuna, % 38,3 oranında hiç katılmıyorum, % 36,8 oranında tamamen katılıyorum, % 6,3 oranında da az katılıyorum cevabını verirken, takım tutanların % 37,0'si tamamen katılıyorum, % 6,5'i az katılıyorum, tutmayanların % 45,7'si hiç katılmıyorum, % 5,7'si büyük ölçüde katılıyorum cevabını vermiştir.

Polis memurlarının takım tutup tutmamasıyla spor müsabakalarında görevlendirilmek üzere "spor polisi" gibi ayrı bir birim oluşturulması hakkında düşünceleri arasındaki ilişkide yapılan X^2 testinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (p>0,05).

Polis memurlarının % 0,9'u seyircileri saldırganlığa oyuncuların yaptıkları hataların, % 65,6'sı ise etkenlerin hepsinin gittiğini belirtmişlerdir.

Tablo 7: Polis Memurlarının Seyircileri Saldırganlığa Yönelten Sebepler Hakkındaki Görüşleri

Saldırganlığa Yönelten Faktörler	n (frekans)	% (yüzde)
Basın	40	6,5
Kulüp Yöneticileri	11	1,8
Hakemler	11	1,8
Karşı Tak.Sey.	27	4,4
Oyuncu Hata.	5	0,9
Teknik Adam.	10	1,7
Amigolar	105	17,3
Hepsi	400	65,6
Toplam	609	100,0

Tablo 8: Polis Memurlarının Takım Tutup Tutmamasıyla, Taşkınlık Yapan Seyirciye Müdahale Ederken Bu Seyircinin, Tuttukları Takım Seyircisi Olması Durumunda Hoşgörülü Davranmaları Arasındaki İlişki

Takım Tutup Tutmama		Kendi Seyircisine Hoşgörülü Davranma					Toplam
		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Evet	N=frekans	423	26	24	9	15	497
	% Yüzde	85,1	5,2	4,8	1,8	3,0	100,0
Hayır	N=frekans	95	5	2	1	3	106
	% Yüzde	89,6	4,7	1,9	0,9	2,8	100,0
Toplam	N=frekans	518	31	26	10	18	603
	% Yüzde	85,9	5,1	4,3	1,7	3,0	100,0

X^2 : 2,413 Tablo X^2 : 9,488 SD: 4 p:0,660 p>0,05

"Taşkınlık yapan seyirciye müdahale ederken bu seyircinin, tuttuğum takımın seyircisi olması durumunda hoşgörülü davrandığım olur" önermesine polis memurlarından takım tutanların % 85,1'i hiç katılmıyorum, % 1,8'i büyük ölçüde katılıyorum cevabını, takım tutmayanların % 89,6'sı hiç katılmıyorum, %0,9'u büyük ölçüde katılıyorum cevabını vermiştir.

Polis memurlarının takım tutup tutmamasıyla taşkınlık yapan seyirciye müdahale ederken bu seyircinin, tuttukları takım seyircisi olması durumunda hoşgörülü davranmaları arasındaki ilişkide yapılan X^2 testinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (p>0,05).

Tablo 9: Polis Memurlarının Takım Tutup Tutmamasıyla Taşkınlık Yapan Seyirciye Müdahale Ederken Bu Seyircinin, Millî Maç (ya da Millî Maç Niteliği Taşıyan, Şampiyonlar Ligi, UEFA Kupası Maçları gibi) Seyircisi Olması Durumunda Hoşgörülü Davranmaları Arasındaki İlişki

Takım Tutup Tutmama		Millî Maçlarda Seyirciye Hoşgörülü Davranma					Toplam
		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Evet	N=frekans	303	66	61	27	37	494
	% Yüzde	61,3	13,4	12,3	5,5	7,5	100,0
Hayır	N=frekans	59	17	24	-	6	106
	% Yüzde	55,7	16,0	22,6	-	5,7	100,0
Toplam	N=frekans	362	83	85	27	43	600
	% Yüzde	60,3	13,8	14,2	4,5	7,2	100,0

X^2 : 13,647 Tablo X^2 : 9,488 SD: 4 p: 0,009 p<0,05

"Taşkınlık yapan seyirciye müdahale ederken bu seyircinin, millî maç (yada millî maç niteliği taşıyan, Şampiyonlar Ligi,

UEFA Kupası maçları gibi) seyircisi olması durumunda hoşgörülü davrandığım olur" önermesine polis memurlarından

takım tutanların % 61,3'ü hiç katılmadıklarını, % 5,5'i büyük ölçüde katıldıkları cevabını, takım tutmayanlardan % 55,7'si hiç katılmadığını, %5,7'si tamamen katıldığı cevabını vermiştir.

Polis memurlarının takım tutup tutmamasıyla taşkınlık yapan seyirciye

müdahale ederken bu seyircinin, millî maç (yada millî maç niteliği taşıyan, Şampiyonlar ligi, UEFA kupası maçları gibi) seyircisi olması durumunda hoşgörülü davranmaları arasındaki ilişkide yapılan X^2 testinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 10: Polis Memurlarının Takım Tutup Tutmamasıyla Seyircilerin Sahaya ve Eklentilerine Zarar Vermeleri Durumunda Kuvvet Kullanmaları Arasındaki İlişki

Takım Tutup Tutmama		Kamu Malına Zarar Verme Durumunda Kuvvet Kullanma					Toplam
		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Evet	N=frekans	99	70	121	100	107	497
	% Yüzde	19,9	14,1	24,3	20,1	21,5	100,0
Hayır	N=frekans	19	32	19	6	28	104
	% Yüzde	18,3	30,8	18,3	5,8	26,9	100,0
Toplam	N=frekans	118	102	140	106	135	601
	% Yüzde	19,6	17,0	23,3	17,6	22,5	100,0

X^2 : 26,747 Tablo X^2 : 9,488 SD: 4 p: 0,000 $p<0,05$

"Seyircilerin sahaya ve eklentilerine (örneğin, otuaklara, tellere) zarar vermeleri durumunda kuvvet kullanmaktan çekinmem. Çünkü kamu malına zarar verilmektedir" önermesine polis memurlarından takım tutanlardan % 24,3'ü kısmen katılıyorum cevabını, takım tutmayanlardan % 30,8'i az katılıyorum,

% 5,8'i ise büyük ölçüde katılmıyorum cevabını vermiştir.

Polis memurlarının takım tutup tutmamasıyla seyircilerin sahaya ve eklentilerine zarar vermeleri durumunda kuvvet kullanmaları arasındaki ilişkide yapılan X^2 testinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 11: Polis Memurlarının Daha Önceden Tespit Edilen Aşırı Saldırgan Ve Taşkınlık Yapan Seyircilerin Müsabakaya Alınıp Alınmaması İle İlgili Görüşleri

	Daha Önceden Tespit Edilen Aşırı Saldırgan Kisilerin Maça Alınmaması					Toplam
	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
N=frekans	16	5	10	17	501	549
% Yüzde	2,9	0,9	1,8	3,1	91,3	100,0

Polis memurları "Daha önceden tespit edilen aşırı saldırgan kişiler ve taşkınlık yapan seyirciler müsabakalara

alınmamalıdır" önermesine %91,3 oranında tamamen katılıyorum, % 0,9 oranında da az katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 12: Takım Tutan Polis Memurlarının Taraftarı Oldukları Takımın Maçında Görev Yapmaları Durumunda Tuttukları Takımın Yenilmesini Normal Karşılımları Durumu

Takım Tutup Tutmama		Tuttuğu Takımın Yenilmesini Normal Karşılama					Toplam
		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Evet	N=frekans	69	34	43	91	257	600
	% Yüzde	14,0	6,9	8,7	18,4	52,0	100,0
Hayır	N=frekans	100	39	51	97	307	594
	% Yüzde	16,8	6,6	8,6	16,3	51,7	100,0
Toplam	N=frekans	100	39	51	97	307	594
	% Yüzde	16,8	6,6	8,6	16,3	51,7	100,0

$X^2 : 22,751$ Tablo $X^2 : 9,488$ SD: 4 p: 0,000 p<0,05

Tablo 12'de; "Taraftarı olduğum takımın maçında görev yaptığımda tuttuğum takımın yenilmesini normal karşılarım" önermesine polis memurlarından takım tutanların %52'si tamamen katılıyorum, takım tutmayanların %6,6'sı az katılıyorum cevabını vermiştir.

Polis memurlarının takım tutup tutmamasıyla taraftarı oldukları takımın maçında görev yapmaları durumunda tuttukları takımın yenilmesini normal karşılamaları arasındaki ilişkide yapılan X^2 testinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0,05).

Tablo 13'te; "Taraftarı olduğum takımın maçında görev yaptığımda tuttuğum takımın yenilmesini normal karşılarım" önermesine polis memurlarından maçları seyretmek için maça gidenlerin %40,4'ü, lisanslı sporcuların %52,4'ü, sağlık için spor yapanların %51,8'i, eğlence ve boş zaman değerlendirmek için spor yapanların %54,1'i, sadece TV'den maç seyredenlerin %56,8'i, ailesinde sporcu olanların %40,0'i, sporla ilgilenmeyenlerin

ise %37,5'i tamamen katılmaktadır.

Polis memurlarının sporla ilgilenme düzeyleri ile taraftarı oldukları takımın maçında görev yaptıklarında tuttukları takımın yenilmesini normal karşılamaları arasındaki ilişkide yapılan X^2 testinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 13: Polis Memurlarının Sporla İlgilenme Düzeyleri İle Taraftarı Oldukları Takımın Maçında Görev Yaptıklarında Tuttukları Takımın Yenilmesini Normal Karşılamaları Arasındaki İlişki

Sporla İlgilenme Düzeyleri		Tuttuğu Takımın Yenilmesini Normal Karşılama					Toplam
		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Seyretmek İçin Maça Gidenler	N=frekans % Yüzde	10 21,3	6 12,8	4 8,5	8 17,0	19 40,4	47 100,0
Lisanslı Sporcular	N=frekans % Yüzde	3 14,3	1 4,8	4 19,0	2 9,5	11 52,4	21 100,0
Sağlık İçin Spor Yapanlar	N=frekans % Yüzde	30 18,3	8 4,9	16 9,8	25 15,2	85 51,8	164 100,0
Eğlence ve Boş Zaman Değerlendirmek İçin	N=frekans % Yüzde	25 15,7	8 5,0	12 7,5	28 17,6	86 54,1	159 100,0
Sadece Tv'den Maç İzleme	N=frekans % Yüzde	15 9,7	13 8,4	11 7,1	28 18,1	88 56,8	155 100,0
Ailesinde Sporcu Olanlar	N=frekans % Yüzde	3 60,0	- -	- -	- -	2 40,0	5 100,0
Sporla İlgilenmeyenler	N=frekans % Yüzde	16 40,0	2 5,0	4 10,0	3 7,5	15 37,5	40 100,0
Toplam	N=frekans % Yüzde	102 17,3	38 6,4	51 8,6	94 15,9	306 51,8	591 100,0

X^2 : 40,569

Tablo X^2 : 36,415

SD: 24

p: 0,019

$p<0,05$

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Taraftarın güvenliğinden sorumlu olan polisin, güvenlik için şiddet uygulaması eleştirisi konusudur. Olası problemlerde

küçük taraftar (özellikle rakip takım) gruplarına yönelik olarak 'bunlar başka şeyden anlamaz' önyargısı sorunun çözümü yerine, baskı ve şiddet için uygun bir zemin yaratmaktadır. Stadyum içi ve çevresinde

trafik ve kamu düzeninin sağlanması görevini ifa eden güvenlik güçlerinin, müsabaka sonrası tribün ve stadyum çevresinin boşaltılması, sözlü ve fiili saldırı veya taşkınlık yapan kişi veya grupların gözaltına alınma esnasında güvenlik güçlerinin zaman zaman (copla) zor kullandıklarına tanık olunmaktadır (Cengiz, 2004:100).

Polis memurlarının % 58,0'i (sağlık, eğlence ve boş zaman, lisanslı) aktif olarak sporla ilgilenirken, % 33,8'i (TV'den ve spor müsabakalarına giderek) seyirci olarak katılmakta, % 7,3'ü sporla ilgilenmemekte ve % 0,9'unun ise ailesinde spor yapan birey bulunmakta olup sporla ilgilenmektedirler (Tablo 1). Polis memurlarının aktif ve pasif olarak sporla ilgilenmesi, takım tutma eğilimlerinden ve genç yaş grubunda olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Polis memurları; futbol seyircisini % 98,0 oranında diğer branşlara göre daha saldırgan bulmaktadırlar (Tablo 2). Yapılan bir çalışmada, futbol seyircilerinin yapı itibarıyla şiddete daha yatkın olduğu ve basketbol ile voleybol seyircilerinden ayrıldığı tespit edilmiştir (Acet, 1997:58). Bu sonuç araştırmamızla benzerlik göstermektedir. Öğrenci, serbest meslek, kamu görevlisi ve işsizlerin oluşturduğu grup ile yapılan çalışmada, adli olaylara karışma nedeninin % 56,3 oranında spor ve müsabakalarla ilgili olduğu tespit edilmiş ve sporun şiddet ögesi de beraberinde getirebileceği belirtilmiştir (Kuru, 2002:183).

Polis memurlarına göre seyircilerin maçlara gitme amaçları % 54,4 oranında deşarj olmak, % 40,2 oranında tuttukları takımı izlemek ve desteklemek, % 5,4 oranında da spora olan ilgilerinden dolayıdır (Tablo 3). Bu sonuçlar literatür ile benzerlik gösterirken (Keskin, 1998; Çepe, 1992),

farklılıklar da göstermektedir (Arslan ve Bingölbali, 1997; Bozdemir, 1998). Seyircilerin öncelikli amaçlarının spor branşına olan ilgi ve takımlarını desteklemek olduğu müsabakalarda; maçın gidişatına, takımlarının gösterdikleri performansa veya seyircilerin içinde buldukları grubun etkisiyle saldırgan davranışlar göstermeleri, küfürlü tezahürat yapmaları, güvenliğin ve huzurun sağlanmasından sorumlu olan polis memurlarının seyircilerin maçlara gitme amaçlarını farklı yorumlamalarına neden olabilir. Adli olaylara karışanların % 38'inin deşarj olmak için maç seyrettiklerini ve % 23'ünün ise gidiş sebebi olarak kendilerine farklı bir duygu yaşatması olarak nitelendirdikleri belirtilmiştir (Kuru, 2002: 185,186).

Takım tutan polis memurlarının %54,5'i, takım tutmayanların % 69,5'i spor müsabakalarında görevli olmayı tercih etmediklerini belirtmişlerdir (Tablo 4). Bu oranın fazlalığı polislerin bu görevlerdeki zorluklardan ve zorunluluklardan bıkmalarından ve bu görevlerin polisin asli görevi olmadığını düşünüyor olmalarından kaynaklanabilir.

İl Emniyet Müdürlükleri, il genelinde yapılacak bütün spor müsabakalarında İl Spor Güvenlik Kurulu'nun, Spor müsabakalarında Güvenlik Tedbirleri Genelgesi doğrultusunda görüşülerek planladığı tedbirleri uygular (SMGTG; 9).

Polis memurları % 87,3 oranında spor müsabakası görevlerinde gereğinden çok zaman önce görev aldıklarını belirtirken (Tablo 5), bu durum polis memurlarının seyircilerle çok önceden karşı karşıya getirilmesine ve olumsuz şartların (hava, gıda, yorgunluk vs.) eklenmesiyle gergin hale gelen polisin olumsuz davranışlarına ve

görevini yerine getirememesine neden olabilir.

Polis memurlarının takım tutma eğilimleriyle spor polisi kurulması düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki olmayıp ($p>0,05$), takım tutma eğilimlerinin spor polisi kurulması düşüncesine etkisinin olmadığı söylenebilir (Tablo 6).

2004-2005 futbol sezonundan başlamak kaydı ile alt yapısı hazır olan kulüplerin saha içi güvenliği sağlamaları yönünde çalışmalara başlanmıştır. Pek çok süper lig takımının özel güvenlik konusunda hazır olmaması ve özel güvenlik şirketlerinin deneyim kazanıp, eksiklikleri giderilene kadar stadyumların güvenliğinin poliste olması ek maddelerle yürürlüğe girmiştir. Stadyum girişlerinde bilet kontrolü, üst araması, saha içi güvenlik ve düzenin sağlanması gibi görevlerin yerine getirilmesinde özel güvenlik güçlerinin tarafsızlıkları bazı spor adamları tarafından tartışma konusu edilmesine karşın, eğitim eksikliklerinin giderilmesi koşulu ile Avrupa'daki örnekleri göz önüne alındığında bu uygulamanın olumlu sonuçlar vereceği düşünülmektedir (Cengiz, 2004:100).

Seyircileri saldırganlığa yöneltme sebebi olarak polis memurları % 65,5 oranında basın, kulüp yöneticileri, hakemler, karşı takım seyircileri, oyuncu hataları, teknik adamlar ve amigo etkenlerinin hepsini görmektedir. Bunlardan amigoları sebep olarak görenler % 17,3 oranında, basını sebep olarak görenler % 6,5 oranında, karşı takım seyircilerini sebep olarak görenler ise % 4,4 oranındadır (Tablo 7). Polislerin bu görevlerindeki bıkkınlıklarından etkilenip bu sebeplerin hepsinin ayırım yapmadan saldırganlık sebebi olduğunu ve seyircilerin her bir

faktörü taşkınlık yapma fırsatı olarak gördüklerini düşünmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Seyirci, oyuncu, antrenör, yönetici, spor yazarı, güvenlik görevlisi, hakemlerden oluşan ankete katılan kişilerin % 81,0'i seyircileri saldırganlığa iten sebep olarak seyircilerin yetersiz eğitimini, % 48,0'i rakip seyirci ve oyuncuların tahrik etmesini, % 36,0'sı hakemin yetersizliğini, % 20'si yetersiz yada tahrik edici güvenlik önlemlerini görmektedirler (Yüksel ve diğerleri, 1997: 24). Saha içinde ve dışında çıkan olayların nedenini, emniyet güçleri ev sahibi taraftarlara ve ikinci sırada da hakemin tutumuna bağlamaktadırlar. Taraftarlar ise bu sıralamayı tersine çevirerek hakemler ve rakip taraftarlar olarak belirtmişlerdir. Seyircilerin saldırgan tutumlarına % 42,0'si buldukları topluluğu, % 27,0'si futbolcuları, % 8,0'i ise amigoları sebep göstermektedirler (Gültekin ve diğerleri, 2000:751). Yapılan bir çalışmada, seyircilerin % 40,0'ini karşı takım seyircisinin, %16,0'sını ise hakemlerin saldırganlığa ittiği tespit edilirken (Çepe, 1992: 66), bir başka çalışmada seyircileri maç öncesi saldırganlığa yönelten etken olarak % 41,6 oranında kulüp yöneticilerinin taraflı beyanatları ve karşı takım seyircileri olduğunu saptamıştır (Keskin, 1998: 58).

Ankara, İstanbul, İzmir ve Trabzon illerinde oynanan müsabakalarda şiddet olaylarına karışmış ve polis kayıtlarına geçmiş seyirciler üzerinde yapılmış çalışmada; araştırmaya katılan seyircilerin % 56,3'ü, kulüp başkan ve yöneticilerinin rakip takım aleyhine vermiş olduğu demeçlerden etkilendiğini; %43,66'sı takımları aleyhine verilen kararlarda hakemlere saldıracaklarını; %51,7'si maçtan önce medyada çıkan haberlerin kendisini etkilediğini

belirtmişlerdir (Rona, 2003:60).

Polis memurları, taraftarları oldukları takımın maçlarında görev aldıklarında, taraftarı olduğu takım seyircisinin taşkınlığına hoşgörülü ve ayrıcalıklı davranmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 8). Memurların takım tutma eğilimleri ile kendi taraftarlarına hoşgörülü davranmaları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamış olup ($p>0,05$), takım tutma eğilimlerinin kendi taraftarlarına hoşgörülü davranmada etkili olmadığı söylenebilir. Bu sonuçtan güvenlik kuvvetlerinin görevli olduğu zamanlarda görev anlayışlarının bu duygularının önüne geçtiği ve polis memurlarının profesyonelce bir davranış içerisinde buldukları söylenebilir.

Ankara, İstanbul, İzmir ve Trabzon illerinde oynanan müsabakalarda şiddet olaylarına karışmış ve polis kayıtlarına geçmiş seyirciler üzerinde yapılmış çalışmada; araştırmaya katılan seyircilerin % 59,7'si, polislerin daha hoşgörülü olmaları gerektiğini düşünmektedir. Bununla birlikte, polisin davranışlarını haksız görenlerin oranı %32,1'dir (Rona, 2003:65).

Saldırgan seyirciye karşı müdahalede polisin ferdi hareket etme keyfiyeti yoktur. İstanbul Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü; polisin hiçbir zaman ferdi hareket etmemesi gerektiğini, çevik kuvvetin toplu kuvvet olarak bulunduğunu ve olaylara toplu olarak müdahale edildiğini, öncelikli hedeflerinin tüm personele bunun aşılması ve emir komuta zinciri içerisinde hareket edilmesinin sağlanması olduğunu belirtmiştir (Türkiye Futbol Federasyonu [TFF], 2000:18).

Polis memurlarının takım tutma eğilimleri ile millî maçlardaki (yada millî maç niteliği taşıyan, şampiyonlar ligi,

UEFA kupası maçları gibi) Türk seyircisine hoşgörülü davranmaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş olup ($p<0,05$), takım tutma eğiliminin millî maçtaki Türk seyircisine hoşgörülü davranmada etkisinin olduğu söylenebilir (Tablo 9). Polis memurlarının Türkiye liglerindeki maçlarla, millî maç görevlerindeki kendi tuttıkları takımlara hoşgörülü davranmaları karşılaştırıldığında millî maçlarda seyirciye daha hoşgörülü davrandıkları ve bunun da millî duygulardan ileri geldiği varsayılabilir.

Nitekim, 12-25 Mayıs 1949 tarihleri arasında Yunanistan'da düzenlenen ve tarihe Atina olayı olarak geçen 'Akdeniz Dostluk Kupası' futbol müsabakalarında, maç öncesi Yunanlıların çirkin tezahürat ve yuhalamalarına maruz kalan millî takımımız, maç sonrası sahaya inen kalabalık Yunanlı taraftarlara üniformalı polis ve subayların da dahil olması ile küfür ve fiili saldırılara uğramış ve sille tokat dövülmüşlerdir. Spor her ne kadar barışçı olsa da bazen geçmişten gelen izler, siyasi ve tarihi olgulardan etkilenebilir. Unutulmamalıdır ki, sporu bir barış sembolü sayıp centilmenlik, sportif erdem, spor ahlakı gibi ülküsel kavramları yücelterek 'Dostluk Kupası Futbol Müsabakaları' düzenlemek, holiganlık olgusu karşısında, ulusal seyirci potansiyelini saha içi ve dışı güvenlik önlemini yeterince almadan kontrolsüz bırakmaya neden olmamalıdır (Güven, 2002: 56,59).

Polis memurlarının takım tutma eğilimleri ile seyircilerin sahaya ve eklentilerine zarar vermeleri durumunda kuvvet kullanmaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş olup ($p<0,05$), memurların büyük bir kesimi saldırganlığın boyutunun sahaya ve eklentilerine uzanması durumunda seyircilere karşı kuvvet kullanmaktan çekinmeyeceklerini belirtmişlerdir (Tablo

10). Takım tutma eğiliminin polis memurlarını daha fazla kuvvet kullanma yanlısı ve/veya kamu malına karşı daha hassas duruma getirdiği sonucuna varılabilirken; bu oranın büyüklüğü polis memurlarının sorulara bireysel cevap vermelerinden ve ülke menfaatlerini düşünmelerinden ileri gelebilir. Ancak bireysel ve duygusal davranışlar tehlikeli de sayılabilir. Çünkü seyircilerle polis arasında istenmeyen ve boyutları çok daha büyük olan olayları başlatan bir kıvılcım olabilir.

Öfkeli taraftarlara polisin öfkeyle karşılık vermesi, taraftarların açığa çıkan öfkesini içe atarak varlığını sürdürmesine neden olur. Karşılık vermek için cesaretlendiği anlarda karşı harekete geçerek düşündüğü eylemini gerçekleştirir. Örneğin, polisin zor kullanmasına öfkelenen seyirci tek olduğu zaman karşılık vermeden uzaklaşabilir, ancak diğer grup arkadaşlarının gelmesinden aldığı cesaretle kızgınlığını sözlü veya fiili eylemlere dönüştürerek öç alabilir (Cengiz, 2004:104).

Emniyet güçleri tarafından kötü muameleye maruz kalmış yada engellenmiş bütünleşmiş gruplar, hem rakip üyelere hem de çevrelerine saldırgan olabilirler. Ancak saldırgan davranışın asıl hedefi engelleme yada kötü muameleyi yapanlar değildir. Saldırganlığın asıl amacı kötü muameleye tepkidir (Cengiz, 2004:99).

Polis memurları büyük bir oranda (%91,3), daha önceden tespit edilen aşırı saldırgan ve taşkınlık yapan seyircilerin müsabakalara alınmaması gerektiğini belirtmişler ve polisin saldırganlık ve şiddete karşı aşırı duyarlı olduğunu vurgulamışlardır (Tablo 11).

Stadyumlarda kapalı devre televizyon ve kamera sisteminin kurulması, özel güvenlik

birimi ve polis teşkilatında futbolda şiddet olaylarına yönelik olarak eğitilmiş yeni bir birimin oluşturulması, şiddet eylemlerinde bulunan veya başka suç teşkil edecek fiilleri işleyen seyircilerin teşhis edilmelerini ve kanuna uygun olarak yargılanmalarının sağlanmasını kolaylaştıracaktır (Cengiz, 2004:104).

Sporla şiddetin sorumlusu olarak gösterilen fanatik taraftarların profilleri çıkarılıp, saldırganlık nedenlerinin incelenmesi bilimsel ve hekimsel çalışmayı gerektirmektedir. Bunlar yapılmadan benzer davranış şekilleri ile ilişkilendirmek sorunun çözümsüzlüğe götürülmesine neden olmaktadır (Cengiz, 2004:104).

Polis memurlarının taraftarı oldukları takımın maçında görev yaptıklarında tuttıkları takımın yenilmesini normal karşılamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş olup ($p<0,05$), büyük ölçüde ve tamamen katılıyorum cevapları toplandığında % 70,4 oranında normal karşıladıkları görülmüştür (Tablo 12). Buna göre güvenlik görevlilerinin genel itibariyle maçları daha objektif seyrettikleri sonucuna varılabilirken, bu oranın büyüklüğünün asıl nedeninin polis memurlarının orada maç seyretmek için değil, stadyum içi ve dışı kamu düzeninin sağlanması görevini ifa etmeleri olabilir.

Polis memurlarının sporla ilgilenme düzeyleri ile tuttıkları takımın yenilmesini normal karşılamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş olup ($p<0,05$), ailesinde sporcu olanların % 60,0'ı, sadece TV'den maçları seyredenlerin ise % 9,7'si normal karşılamadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 13). Buradan sporla ilgilenme düzeyinin tuttıkları takımın yenilmesini normal karşılamada etkili olduğu söylenebilir. Ailesinde sporcu olanlardaki bu

oranın (% 60) yüksekliği; spordaki rekabetten, yenme ve üstün olma güdüsünden kaynaklanıyor olabilir. Çünkü spordaki amaçlardan biri de başarı sağlamak yani kazanmaktır.

Bu konuda seyircilere yönelik yapılan araştırmalarda; seyircilerin takımları maç kaybettiği zaman %62,5 oranında çok üzüldükleri ve %34,4 oranında da gece uyuyamadıkları tespit edilirken (Arslan ve Bingölbali, 1997:15), taraftarların yarıya yakınının şiddeti saha dışına taşımaya meyilli oldukları, takımı mağlup oynayan taraftarların ise rakip takım taraftarına "bunun hesabını dışarıda soracaklarını" söyledikleri tespit edilmiştir (Talimciler, 1998:40). Diğer çalışmalarda, taraftarların %78,5'nin takımı maç kaybettiğinde kızdığını, saldırgan davranışlar gösterim diyenlerin oranının %9,5 , bu durumu normal karşılayanların oranının ise %12 olduğu (Talimciler, 1998:40), seyircilerin takımları yenildiğinde %87,1 oranında fazlasıyla etkilendikleri, %59,5 oranında da gece uyuyamadıkları belirtilmiştir (Bozdemir, 1998:17). Bu sonuçlar araştırmamızla karşılaştırıldığında polis memurlarının seyircilere göre daha fazla oranda (% 68,4) takımlarının yenilmesini normal karşıladıkları görülmektedir.

Bulgular ışığında, polis memurlarının futbol seyircisini diğer branşlara göre daha saldırgan gördükleri, seyircileri saldırganlığa yönelten sebepler olarak (basın, kulüp yöneticileri, hakemler, karşı takım seyircileri, oyuncu hataları, teknik adamlar ve amigo) etkenlerin hepsinin etkili olduğunu, spor müsabakalarında görevli olmayı tercih etmedikleri, görevli olduklarında da görev yerinde gereğinden çok zaman önce görev aldıkları, spor polisi kurulması düşüncesine olumlu ve olumsuz yaklaşımlar sergiledikleri, görevlerini yerine

getirirken profesyonelce bir davranış içerisinde bulunarak lig maçlarında taraftar kimliklerini arka plana attıkları, milli maçlarda millî duyguların da etkisiyle seyirciye daha hoşgörülü yaklaştıkları, daha önceden tespit edilen aşırı saldırgan ve taşkınlık yapan seyircilerin müsabakalara alınmaması gerektiği, seyircinin saldırgan ve zarar verici davranışlarında asayiş ve güvenliğin sağlanması ve kamu malının korunması için kuvvet kullanmaktan kaçınmadıkları ve spora katılımlarının büyük oranda eğlence, boş zaman değerlendirme ve sağlık amaçlı olduğu söylenebilir.

5. KAYNAKLAR

- Acet, M., 1997, Futbol Seyircisinin Sosyo-Kültürel Yapısının Şiddet Eylemine Etkisi, Voleybol ve Basketbol Seyircileri İle Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD, İstanbul, s.56-58.
- Arslan, C., Bingölbali, A. (1997),"Futbol Seyircisini Fanatik Olmaya Yönelten Motivasyonel ve Psikolojik Etkenler", Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu, Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi, Ankara, 97/3, s.15.
- Ayan, D. (1999), "Aşırı Taraftarlık Etik Bir Sorun Mudur?", Düşünen Siyaset, 1(2), Mart, Ankara, s.67-72.
- Bozdemir, M.(1998), Futbol Fanatizminin Sosyolojik Açından Tahlili, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD, İstanbul, s. 17.

- Cengiz, R. (2004), Futbol Antrenörlerinin Saldırganlık Türleri ve Şiddet Olaylarına Bakış Açıları, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD, Ankara,s.66,67,99,100,104.
- Cerrah, İ., Sevindik, M., Kavruk, M.(1998), Güvenlik Güçleri İçin Yakın Savunma Teknikleri, Başkent Klişe ve Matbaacılık, Ankara, s.6.
- Çepe, K. (1992), Futbol Müsabakalarında Seyircilerin Saldırganlıkları Ve Şiddet Sebepleri Üzerine Bazı Araştırmalar, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD, Ankara,s.63,66.
- Emniyet Genel Müdürlüğü [EGM] (2000), Personel Bildirim Verileri, Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Erdemli, A. (1999), "Taraftar", www.radikal.com.tr/1999/06/24/yazarlar/atterd/html.
- Erdoğan,İ. ve Alemdar,K.(1994), Popüler Kültür ve İletişim, Ümit Yayınları, Ankara, s.95.
- Fındıklı, R.(2000), "Polis Mesleğinin Özellikleri ve Mesleki Kimlik Olgusu", Polis Bilimleri Dergisi, 5-6 (2), s.1-16.
- Fişek, K.(1997), "İç Barışın Bütün Şartları Mevcut", Hürriyet Gazetesi, 18 Kasım, s.23.
- Göksu, T. (2000), "Panik Yönetimi", Polis Bilimleri Dergisi, 5-6 (2), s.193-201.
- Gültekin, O., Doğan, M., Doğan, A., Eylen, B. (2000), "Futbol Sahalarında Şiddet ve Emniyet Güçlerinin Tutumu Üzerine Bir Araştırma", 21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu, Emniyet Genel Müdürlüğü, Ankara, s.751.
- Güven, Ö., Ayan, D. (1998), "Sporda Özdeşleşme Üzerine Bir Düşünce", Türk Yurdu, 18(133), Eylül, s.47-53.
- Güven, Ö., Turgut, M. (2002), "Türkiye'de Spor Kaynaklı Gençlik Hareketleri:Atina Olayı", Toplumsal Tarih, 18 (102), Haziran, s.56-59.
- Keskin, H.K. (1998), Farklı Cinsiyetteki Basketbol Seyircilerini Saldırganlığa İten Faktörler Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD, Ankara, s.56-58.
- Kuru, E. (2002), "Görsel Medya ve Futbol Seyircisinin Şiddet İlişkisi", İletişim Dergisi, 14 Yaz, s.169-200.
- Meral, Ü.(1995), "Cemaatten Topluma, Toplumdan Cemaate Kimlik Ayrışması", Türk Sosyoloji Dergisi,1 (1), İstanbul, 69-75.
- Özmaden, M., Yıldırım,İ.(2003), "Futbola İlişkin Dışsal Etkenlerin Seyirci Saldırganlığı Üzerindeki Etki Düzeylerinin Araştırılması", Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, 10-11 Ekim, Ankara,s.188-198.
- Pulur, A.(2001), "Sporda Şiddet ve Saldırganlık", Türkiye Üniversite Sporları Dergisi, 1, s.18-19.

- Rona, M.Ş. (2003), "Futbol Müsabakalarında Şiddet Olaylarına Karşı Adli Kayıtlara Geçen Seyircilerin Psiko-Sosyal Analizleri Üzerine Bir Araştırma", Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD, Ankara, s.60,65.
- Saltık, Y. (2002), "Türkiye'de Taraftarlık Anlayışı ve Futbolda Holiganizm", <http://www.sporline.com/haberprnt.php?id=27&s=sporoscop>, 7 Ekim 2002, 13:41.
- Spor Müsabakaları Güvenlik Tedbirleri Genelgesi, Genelge No: 0029, s.1,2,4,9.
- Şafak, A.(1998), Güvenlik Kuvvetleri ve Polis Mevzuatı, 3.Baskı, Mina Ajans, Ankara, s.56.
- Talimciler, A.(1998), Türkiye'de Futbol Fanatizmi ve Medya İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji ABD, İzmir, s.21,40.
- Türkiye Futbol Federasyonu [TFF] (2000), "Güvenliğin Yükünü Taşıyanlar", Futbol, Türkiye Futbol Federasyonu Yayını, 12, s.18-20.
- Tiryaki, Ş.(2000), Spor Psikolojisi, Eylül Yayınları, Ankara, s.148,150.
- Yüksel, H., Doğan, B., Moralı, S., Acar, M.F. (1997), "Futbolda Şiddetin Toplumbilimsel Boyutları", Futbol, Bilim ve Teknoloji Dergisi, 97/3, s.22,24.